

Boekbespreking

Van Tubergen, Frank (2020). *Introduction to Sociology*. (528 p.). London: Routledge. ISBN 978-0-8153-5385-0 (paperback, ook verkrijgbaar als hardback en e-book)

Er zijn waarschijnlijk weinig vakgebieden met zoveel inleidingen als in de sociologie. Grofweg zijn er bij al deze inleidingen drie vormen te onderscheiden, een focus op sociologische thema's, een focus op grondleggers en wordingsgeschiedenis, of een focus op de theoretici. Vanzelfsprekend komen er ook allerlei mengvormen voor, maar er zijn haast geen inleidingen die alle drie de vormen gelijkwaardig behandelen. De inleiding van Frank van Tubergen vormt hier geen uitzondering op: de nadruk ligt op sociologische thema's, de bijbehorende theorieën en in mindere mate theoretici. Er is weinig plaats voor de geschiedenis van het vak en de grondleggers worden vrij instrumenteel behandeld. Toch overstijgt Van Tubergen de gemiddelde inleiding in de sociologie, dit komt vooral door zijn insteek om in het boek zo veel mogelijk aan te sluiten bij de huidige stand van de sociologie en met name het sociologisch onderzoek. Zelf heb ik al enige jaren met de syllabusversie van het boek mogen werken, deze bespreking is dan ook geschreven vanuit de ervaring opgedaan in het onderwijs aan eerstejaars in de sociale wetenschappen.

Het boek is onderverdeeld in vijf delen: *Thinking like a sociologist*, *Culture*, *Social relations*, *Inequality* en *Topics*. In het eerste deel wordt op zeer toegankelijke en heldere wijze uiteengezet wat sociologie is, wat sociale problemen zijn en wat sociologische vraagstukken behelzen. De nadruk ligt op het duidelijk maken wat de sociologische manier van denken en doen inhoudt. Wat zijn wetenschappelijke vragen, hoe leiden deze tot theorie, maar ook hoe kun je met behulp van theorie de juiste vragen stellen. De sociologische discipline bestaat grofweg uit twee onafscheidelijke onderdelen: theorie en methode. Ondanks dat de twee niet zonder elkaar kunnen, lijken beide onderdelen soms wel verschillende vakgebieden met een eigen taal en eigen literatuur. Van Tubergen neemt in het eerste deel van zijn boek genoeg tijd om de belangrijkste methoden van onderzoek toe

te lichten. Tevens laat hij goed zien hoe theorie en methode met elkaar verweven zijn. Na het lezen van het eerste deel van het boek heeft de lezer een gedegen basiskennis van sociologisch onderzoek, waarmee Van Tubergen er tevens voor zorgt dat hij in de rest van het boek de soms complexe sociologische onderzoeken begrijpelijk weet te maken. In dit eerste deel zou de term sociologie ook moeiteloos vervangen kunnen worden door sociale wetenschappen of wetenschap in het algemeen. Het leest namelijk als een gedegen *crash course* “wat is en hoe werkt wetenschap?”

De overige vier delen staan in het teken van het beantwoorden van wat vaak te boek staat als de drie hoofdvragen van de sociologie: hoe is sociale (wan)orde mogelijk, hoe is sociale (on)gelijkheid mogelijk en hoe werkt het proces van rationalisering (modernisering), hoewel Van Tubergen hier wel een eigen draai aan geeft. Onder de noemer cultuur, wat meestal gerelateerd wordt aan het werk van Weber en het rationaliseringsproces, wordt uitgebreid stilgestaan bij opvattingen en normen. Veel meer Durkheim dan Weber, oftewel meer orde dan rationalisering. Waar deze opvattingen en normen zich ontwikkelen behandelt Van Tubergen in het deel *Social Relations*. Waarbij naast de gebruikelijk aandacht voor groepen en groepsvorming, ook veel aandacht is voor netwerktheorie. Deze laatste insteek laat wederom zien dat het boek duidelijk gericht is op het begrijpelijk maken van wat er momenteel aan onderzoek verricht wordt, gebaseerd op de laatste stand van de sociologische kennis. Ook in het deel *Inequality* is er veel aandacht, naast het klassieke ongelijkheids- en stratificatieonderzoek, voor hedendaagse ongelijkheidsvraagstukken in het onderwijs. Genderongelijkheid en discriminatie van groepen worden gezamenlijk behandeld met het inzichtelijk maken van onderzoek naar menselijk en sociaal kapitaal. Van Tubergen weet met behulp van veel uitgewerkte voorbeelden de vaak complexe problematiek helder uiteen te zetten. Voortbouwend op de aangereikte kennis uit deel 1, is het ook voor de niet in sociologie geschoolde lezer goed te volgen.

In het laatste deel *Topics* worden de eerder besproken thema's, *Culture*, *Social relations* en *Inequality*, op elkaar betrokken. Drie onderwerpen, namelijk *Immigration and integration*, *Modernization* en *Religion*, worden uitgewerkt aan de hand van de inzichten van de eerder besproken thema's. In Van Tubergen's woorden: hij wil de lezer als een soort rechercheur de problemen en puzzels rond de drie onderwerpen laten bekijken. Het doel hierbij is eveneens om alle kennis uit deel 1, hoe denkt en onderzoekt een socioloog, in te zetten. Van Tubergen is hier prima in geslaagd. De reikwijdte, complexiteit en het gebruik van inzichten vanuit de verschillende sociologische paradigma's, zoals uiteengezet bij deze drie onderwerpen,

geven de lezer een helder beeld van de gelaagdheid van de sociale werkelijkheid. De mogelijkheden en ook moeilijkheden van het onderzoeken van hoe mensen samenleven worden hiermee goed geïllustreerd.

Van Tubergen heeft een duidelijke en trefzekere schrijfstijl, waardoor de niet altijd even eenvoudige theorieën en onderzoeken toch goed begrijpelijk gemaakt worden. Zoals het een hedendaags tekstboek betaamt, wordt de lezer ook geholpen door extra boxen naast de hoofdtekst. Van Tubergen daagt hierin de lezer uit om na te denken als een socioloog en tevens formuleert hij in ieder hoofdstuk onder de term *Principles* belangrijke en handige inzichten die de sociologische gereedschapskist van de lezer vullen. Ieder hoofdstuk begint met een samenvatting en het formuleren van de leerdoelen. Aan het eind van ieder hoofdstuk staat een overzicht van de belangrijkste concepten en vindt de lezer een literatuurlijst. Natuurlijk wordt het boek ook vergezeld van een bijbehorende website waar zowel de student wordt bediend met testvragen, alsmede de docent wordt geholpen met afgeschermd tentamenvragen en PowerPoint sheets. In het boek worden veel zaken toegelicht aan de hand van tabellen, grafieken en conceptuele schema's, wat de inzichtelijkheid en het begrip ten goede komt.

Introduction to Sociology is daarmee een fraai uitgewerkte inleiding met veel nadruk op het leren denken en begrijpen van de wereld vanuit een sociologisch perspectief. Van Tubergen geeft een duidelijk en uitgebreid overzicht van de stand van de hedendaagse sociologie, waarbij hij oog heeft voor de verschillende invalshoeken, zowel theoretisch als methodologisch. In het boek wordt aandacht besteed aan de inductieve en deductieve wijze van onderzoek doen, waarbij in de uitgewerkte voorbeelden de nadruk wel iets meer lijkt te liggen op deductief onderzoek. Anders geformuleerd, er is zeker aandacht voor kwalitatief onderzoek, maar de voorbeelden betreffen in meerderheid kwantitatief onderzoek. Ook lezers die op zoek zijn naar een meer historiserende inleiding zullen minder van hun gading vinden dan wellicht gehoopt. Deze omissies zijn in een lessituatie prima te onderkennen door bijvoorbeeld werkcolleges met aanvullende literatuur en hoorcolleges waar de historische context extra aandacht krijgt.

Bram Peper, Lecturer, Tilburg University

